

Institutt for Industriell økonomi og teknologiledelse

Eksamensoppgave i TIØ4105 INDUSTRIELL ØKONOMISK STYRING

Faglig kontakt under eksamen: Lars H. Sendstad

Tlf.: 900 79 117

Eksamensdato: 8. august 2018

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.

Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside):

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave

Originalen er:

1-sidig ☐ 2-sidig ☐

sort/hvit ☐ farger ☐

skal ha flervalgskjema ☐

Kontrollert av:

_____

_____

Dato

Sign

Oppgave 1:

- Hva ligger i begrepet lineær avskrivning? Forklar også begrepet avskrivning.
- Hvordan regner man ut periodens varekostnad når man kjenner inngående og utgående balanse for varebeholdningen samt varekjøp i perioden?
- Hva menes med begrepene likviditet og soliditet?
- Kommenter påstanden ”Økte avskrivninger øker kostnadene og forverrer dermed likviditeten”.
- Hvilke kjennetegn vil du si preger et ”godt regnskap”. (Her tenkes det på karakteristika for det som kan betegnes som et regnskapsfaglig godt regnskap og ikke på en vurdering av tallstørrelsene i regnskapet.)

Oppgave 2:

Hoff Korn og Potet AS har bestemt seg for å satse på å levere poteter i tynne skiver til potetgullindustrien i Oppland. Du har foretatt følgende analyser av forventet salg og kostnader for kommende driftsår:

Produksjon og salg	150 000	pakker
Direkte materialer	1 800 000	kroner
Direkte lønn	1 375 000	kroner
Indirekte materialkostnader	120 000	kroner
Herav faste	80 000	kroner
Indirekte skjæringskostnader	330 000	kroner
Herav faste	148 000	kroner
Indirekte pakkekostnader	790 000	kroner
Herav faste	480 000	kroner
Indirekte salgs- og administrasjonskostnader	510 000	kroner
Herav faste	470 000	kroner

Direkte lønnskostnader fordeler seg med 3/5 i skjæringsavdelingen og 2/5 i pakkeavdelingen. I skjæringsavdelingen har man totalt 2 800 skjæretimer.

- Beregn tilleggsatsene i de 4 avdelingene etter selvkostprinsippet. Avrund alle tilleggsatsene til nærmeste hele tall.

Aktivitetsmålene er:

Materialavdelingen	Direkte materialforbruk
Skjæringsavdelingen	Antall skjæretimer
Pakkeavdelingen	Direkte lønn i avdelingen
Salgs- og administrasjonsavdelingen	Tilvirkningskost

Bedriften har fått forespørsel om en prøveleveranse til Kimsrudhagen Potetgullfabrikk, som er en ny aktør på markedet. Det er snakk om å levere 2 000 pakker til en pris på kr 45 per pakke. Du har følgende opplysninger om ressursbruken for denne tilleggsordren (2 000 pakker):

Direkte materialer	36 000 kroner
Direkte lønn i alt i skjærings- og pakkeavdelingene	27 500 kroner
Skjæringstimer	60 timer

- b) Lag en selvkostkalkyle for denne tilleggsordren. Vis beregningene.
- c) Forklar kort uten ytterlige beregninger hva som er med på å bestemme om denne ordren er lønnsom eller ikke.

Oppgave 3:

En bedrift planlegger å sette i gang produksjon og salg av et nytt produkt. Det er i tilfelle nødvendig å anskaffe en maskin til kr 1 200 000. Det er regnet med en økonomisk levetid på 5 år og det er ikke regnet med noen utrangeringsverdi for maskinen. Det antas videre at salget vil gi et dekningsbidrag per år på kr 500 000 og at det vil medføre en økning i de årlige faste betalbare kostnadene på kr 100 000. For å komme inn på markedet er det regnet med å bruke kr 200 000 i markedsføringstiltak ved oppstart. Bedriftens avkastningskrav (kalkulasjonsrente) er satt til 10 %.

- a) Sett opp prosjektets kontantstrøm
- b) Vurder om det er lønnsomt å gjennomføre denne investeringen.

Bedriften har etter nærmere vurdering funnet ut at det må regnes med en ekstra kapitalbinding i omløpsmidler/arbeidskapital på kr 100 000 i prosjektets økonomiske levetid.

- c) Revurder prosjektet på grunnlag av opplysningen om kapitalbindingen i omløpsmidler.

Oppgave 4:

Under finner du regnskap 2018 og regnskap 2019 (budsjetterte tall) for et selskap:

Resultatbudsjett og resultatregnskap	Regnskap 2018	Regnskap 2019
<small>(alle tall i budsjettet er avrundet til nærmeste 1000 kr)</small>		
<i>Driftsinntekter</i>	<i>27 000 000</i>	<i>24 217 300</i>
Varekostnad	13 000 000	12 108 650
Lønnskostnad	9 000 000	9 315 000
Avskrivning	200 000	220 000
Annen driftskostnad	1 900 000	1 925 000
<i>Sum driftskostnader</i>	<i>24 100 000</i>	<i>23 568 650</i>
Driftsresultat	2 900 000	648 650
Finanskostnader	50 000	135 800
Ordinært resultat før skattekostnad	2 850 000	512 850
Skattekostnad	798 000	143 598

Årsresultat	2 052 000	369 252
--------------------	------------------	----------------

Balanse	Regnskap 2018	Regnskap 2019
Eiendeler		
<i>Anleggsmidler (driftsløsøre, verktøy mv.)</i>	<i>880 000</i>	<i>880 000</i>
Varer	722 000	1 513 580
Kunder	1 875 000	1 990 460
Kontanter og bankinnskudd	1 500 000	1 296 100
<i>Sum omløpsmidler</i>	<i>4 097 000</i>	<i>4 800 140</i>
Sum eiendeler	4 977 000	5 680 140
Egenkapital og gjeld:		
<i>Egenkapital</i>	<i>2 374 000</i>	<i>1 369 250</i>
<i>Langsiktig gjeld (pantelån)</i>	<i>600 000</i>	<i>650 000</i>
Kassekreditt	400 000	800 890
Leverandørgjeld	903 000	1 690 000
Annen kortsiktig gjeld	700 000	1 170 000
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	<i>2 003 000</i>	<i>3 660 890</i>
Sum egenkapital og gjeld	4 977 000	5 680 140

Bruke UB i beregningen av relevante nøkkeltall og diskuter følgende forhold og utviklingen (antatt) av disse:

- Inntjening/rentabilitet
- Betalingsevne/likviditet
- Soliditet
- Finansiering

Oppgave 5:

- a) Norges Bank styrer etter et inflasjonsmål. Et alternativt nominelt anker er et fastvalutakurssystem. Drøft fordeler og ulemper ved at Norges Bank alternativt hadde innrettet sin pengepolitikk mot en fastkurs mot Euro.
- b) Forklar hva som menes med Norges Banks styringsrente, og hva som menes med rentekorridoren.
- c) Forklar hva som menes med NIBOR-renten.
- d) Forklar hva som menes med pengemarkedskurven.
- e) Hva menes med sentralbankens rentebane?

I Norge har vi hatt nesten sammenhengende vekst i boligprisene siden 1993. I de senere årene har det vært en del diskusjon om hvorvidt det har bygget seg opp en boligprisboble, eller om veksten kan forklares ved såkalte fundamentale faktorer.

- f) Hva menes med en boligprisboble og hvilke faktorer anses gjerne for å være fundamentale faktorer når det gjelder å forklare utviklingen i boligprisene?

Løsningsforslag

Oppgave 1:

- a) Hva ligger i begrepet lineær avskrivning. (Forklar også begrepet avskrivning)?

Med lineær avskrivning menes avskrivning med et likt kronebeløp hvert år etter en på forhånd bestemt avskrivningsplan. Med avskrivning menes det beløp som føres som kostnad i regnskapet relatert til bruk av anleggsmidler. Avskrivning kan og betegnes som systematisk fordeling over tid av anskaffelseskostnad med anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid.

- b) Hvordan regner man ut periodens varekostnad når man kjenner inngående og utgående balanse for varebeholdningen samt varekjøp i perioden?

$$\text{Varekostnad} = \text{IB varer} + \text{varekjøp} - \text{UB varer ("Lagerloven")}$$

- c) Hva menes med begrepene likviditet og soliditet?

Likviditet viser bedriftens evne til å betale sine forpliktelser etter hvert som de forfaller. Virksomhetens likviditet er interessant for blant annet långivere, leverandører og ansatte.

Med begrepet soliditet menes bedriftens evne til å tåle tap i en vanskelig driftsperiode. Bedriftens soliditet ser man lettest ut av egenkapitalens størrelse.

- d) Kommenter påstanden "Økte avskrivninger øker kostnadene og forverrer dermed likviditeten".

Avskrivninger er en ikke betalbar kostnad og har dermed ikke innvirkning på likviditeten.

- e) Hvilke kjennetegn vil du si preger et "godt regnskap". (Her tenkes det på karakteristika for det som kan betegnes som et regnskapsfaglig godt regnskap og ikke på en vurdering av tallstørrelsene i regnskapet.)

Gode regnskapet karakteriseres blant annet av følgende:

- Dokumentasjon finnes for alle regnskapstransaksjoner
- Inntekter registreres når de oppstår
- At bare kostnader som tilhører næringen tas med
- Regnskapet a jour minst månedlig
- Orden i mva., skattetrekk og arbeidsg.avg. Konti.
- Orden i feriepengeavsetninger
- (Tar hensyn til ulike vurderinger i skatteregn og årsregn.)
- At alle bilag nummereres fortløpende
- Gode oppbevaringsrutiner for bilag. (Oppbevares i ti år)
- Gode elektroniske hjelpemiddel fra seriøs leverandør.

Oppgave 2:

Hoff Korn og Potet AS har bestemt seg for å satse på å levere poteter i tynne skiver til potetgullindustrien i Oppland. Du har foretatt følgende analyser av forventet salg og kostnader for kommende driftsår:

Produksjon og salg	150 000	pakke
		r
Direkte materialer	1 800 000	krone
Direkte lønn	1 375 000	krone
Indirekte materialkostnader	120 000	krone
Herav faste	80 000	krone
Indirekte skjæringskostnader	330 000	krone
Herav faste	148 000	krone
Indirekte pakkekostnader	790 000	krone
Herav faste	480 000	krone
Indirekte salgs- og administrasjonskostnader	510 000	krone
Herav faste	470 000	krone

Direkte lønnskostnader fordeler seg med $\frac{3}{5}$ i skjæringsavdelingen og $\frac{2}{5}$ i pakkeavdelingen. I skjæringsavdelingen har man totalt 2 800 skjæretimer.

- a) Beregn tilleggssatsene i de 4 avdelingene etter selvkostprinsippet. Avrund alle tilleggssatsene til nærmeste hele tall.

Aktivitetstemaene er:	
Materialavdelingen	Direkte materialforbruk
Skjæringsavdelingen	Antall skjæretimer
Pakkeavdelingen	Direkte lønn i
avdelingen	
Salgs- og administrasjonsavdelingen	Tilvirkningskost

Beregn tilvirkningskost:

$$\begin{aligned} \text{Tilvirkningskost} &= 1\,800\,000 + 1\,375\,000 + 120\,000 \\ &+ 330\,000 + 790\,000 \\ &= 4\,415\,000 \end{aligned}$$

Beregn tilleggssatser:

Avdeling	Fordelingsgrunnlag	Tilleggssats
Materialavdeling	Direkte materialer	$\frac{120\,000}{1\,800\,000} \cdot 100\% = 6,7\% \approx 7\%$

Skjæringsavdeling	Skjæretimer	$\frac{330\,000}{2\,800} = 117,9 \text{ kr/t} \approx 118 \text{ kr/t}$
Pakkeavdelingen	Direkte lønn	$\frac{790\,000}{\frac{2}{5} \cdot 1\,375\,000} \cdot 100\% = 143,6\% \approx 144\%$
Salg og administrasjon	Tilvirkningskost	$\frac{510\,000}{4\,415\,000} \cdot 100\% = 11,6\% \approx 12\%$

Bedriften har fått forespørsel om en prøveleveranse til Kimsrudhagen Potetgullfabrikk, som er en ny aktør på markedet. Det er snakk om å levere 2 000 pakker til en pris på kr 45 per pakke. Du har følgende opplysninger om ressursbruken for denne tilleggsordren (2 000 pakker):

Direkte materialer	36 000	kroner
Direkte lønn i alt i skjærings- og pakkeavdelingene	27 500	kroner
Skjæringstimer	60	timer

b) Lag en selvkostkalkyle for denne tilleggsordren. Vis beregningene.

Selvkostkalkyle for tilleggsordren:

Direkte materialer		kr 36 000
Direkte lønn		kr 27 500
Indirekte kostn. mat.avd.	$36\,000 \cdot 7\%$	kr 2 520
Indirekte kostn. mat.avd.	$60 \cdot 118 \text{ kr/t}$	kr 7 080
Indirekte kostn. mat.avd.	$\frac{2}{5} \cdot 27\,500 \cdot 144\%$	kr 15 840
Tilvirkningskostnad		kr 88 940
Indirekte kostn. salg og adm.	$88\,940 \cdot 12\%$	kr 10 673
Selvkost		kr 99 613

c) Forklar kort uten ytterlige beregninger hva som er med på å bestemme om denne ordren er lønnsomt eller ikke.

Selvkost for denne tilleggsordren er høyere enn prisen kunden er villig til å betale. Det kan likevel være lønnsomt for Hoff Korn og Potet AS å produsere tilleggsordren dersom

- bedriften har ledig kapasitet
- de variable kostnadene er lavere enn 90 000
- ordren gir et positivt dekningsbidrag

Bedriften burde i tillegg vurdere hvilke konsekvenser det har for forholdet til de gamle kundene, dersom de velger å levere denne tilleggsordren til en mye lavere pris enn andre ordre.

Oppgave 3:

En bedrift planlegger å sette i gang produksjon og salg av et nytt produkt. Det er i tilfelle nødvendig å anskaffe en maskin til kr 1 200 000. Det er regnet med en økonomisk levetid på 5 år og det er ikke regnet med noen utrangeringsverdi for maskinen. Det antas videre at salget vil gi et dekningsbidrag per år på kr 500 000 og at det vil medføre en økning i de årlige faste betalbare kostnadene på kr 100 000. For å komme inn på markedet er det regnet med å bruke kr 200 000 i markedsføringstiltak ved oppstart. Bedriftens avkastningskrav (kalkulasjonsrente) er satt til 10 %.

- a) Sett opp prosjektets kontantstrøm

År	0	1	2	3	4	5
Investering i maskin	-1 200 000					
Markedsføring	-200 000					
Dekningsbidrag		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Betalbare faste kostander		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Kontantstrøm	-1 400 000	400 000	400 000	400 000	400 000	400 000

- b) Vurder om det er lønnsomt å gjennomføre denne investeringen.

Beregn kontantstrømmens nåverdi:

År	Kontantstrøm	Diskonteringsfaktor	Nåverdi
1	400 000	0,909091	363 636
2	400 000	0,826446	330 579
3	400 000	0,751315	300 526
4	400 000	0,683013	273 205
5	400 000	0,620921	248 369

$$\begin{aligned}\text{Netto nåverdi} &= -1\,400\,000 + 363\,636 + 330\,579 + 300\,526 + \\ &\quad 273\,205 + 248\,369 \\ &= 116\,315\end{aligned}$$

Investeringen har en positiv netto nåverdi og er derfor lønnsomt.

Bedriften har etter nærmere vurdering funnet ut at det må regnes med en ekstra kapitalbinding i omløpsmidler/arbeidskapital på kr 100 000 i prosjektets økonomiske levetid.

- c) Revurder prosjektet på grunnlag av opplysningen om kapitalbindingen i omløpsmidler.

År	0	1	2	3	4	5
Investering i maskin	-1 200 000					

Markedsføring	-200					
Kapitalbinding	-100					100
Dekningsbidrag		500	500	500	500	500
Betalbare faste kostander		-100	-100	-100	-100	-100
Kontantstrøm	-1 500	400	400	400	400	500

Beregner kontantstrømmens nåverdi:

År	Kontantstrøm	Diskonteringsfaktor	Nåverdi
1	400 000	0,909091	363 636
2	400 000	0,826446	330 579
3	400 000	0,751315	300 526
4	400 000	0,683013	273 205
5	500 000	0,620921	310 461

$$\begin{aligned}\text{Netto nåverdi} &= -1\,500\,000 + 363\,636 + 330\,579 + 300\,526 + \\ &273\,205 + 310\,461 \\ &= 78\,407\end{aligned}$$

Investeringen har fremdeles positiv netto nåverdi og er derfor lønnsomt.

Oppgave 4:

Under finner du regnskap 2018 og regnskap 2019 (budsjetterte tall) for et selskap:

Regnskap for 2018 og 2019

Resultatbudsjett og resultatregnskap	Regnskap 2018	Regnskap 2019
(alle tall i budsjettet er avrundet til nærmeste 1000 kr)		
<i>Driftsinntekter</i>	27 000 000	24 217 300
Varekostnad	13 000 000	12 108 650
Lønnskostnad	9 000 000	9 315 000
Avskrivning	200 000	220 000
Annen driftskostnad	1 900 000	1 925 000
<i>Sum driftskostnader</i>	24 100 000	23 568 650
Driftsresultat	2 900 000	648 650
Finanskostnader	50 000	135 800
Ordinært resultat før skattekostnad	2 850 000	512 850
Skattekostnad	798 000	143 598
Årsresultat	2 052 000	369 252

Balanse	Regnskap 2018	Regnskap 2019
Eiendeler		
<i>Anleggsmidler (driftsløsøre, verktøy mv.)</i>	880 000	880 000
Varer	20 dager (722 000)	1 513 580
Kunder	20 dager (1 875 000)	1 990 460
Kontanter og bankinnskudd	1 500 000	1 296 100
<i>Sum omløpsmidler</i>	4 097 000	4 800 140
Sum eiendeler	4 977 000	5 680 140
Egenkapital og gjeld:		
<i>Egenkapital</i>	2 374 000	1 369 250
<i>Langsiktig gjeld (pantelån)</i>	600 000	650 000
Kassekreditt	400 000	800 890
Leverandørgjeld	20 dager (903 000)	1 690 000
Annen kortsiktig gjeld	700 000	1 170 000
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	2 003 000	3 660 890
Sum egenkapital og gjeld	4 977 000	5 680 140

Regn ut nødvendige nøkkel og diskuter følgende forhold og utviklingen (antatt) av disse:

- Inntjening/rentabilitet
- Betalingsevne/likviditet
- Soliditet
- Finansiering

Vi kan først regne ut følgende forhåndstall:

				Regnskap for 2019	Regnskap for 2018	Avvik	Avvik i %
Resultatregnskap							
Salgsinntekt				27 000 000	24 217 300	-2 782 700	-10,3 %
Annen driftsinntekt							
Sum driftsinntekter				27 000 000	24 217 300	-2 782 700	-10,3 %
Varekostnad				13 000 000	12 108 650	-891 350	-6,9 %
Endring i beholdning varer i arbeid og ferdigvarer							
Lønnskostnad				9 000 000	9 315 000	+315 000	+3,5 %
Avskrivning				200 000	220 000	+20 000	+10,0 %
Annen driftskostnad				1 900 000	1 925 000	+25 000	+1,3 %
Sum driftskostnader				24 100 000	23 568 650	-531 350	-2,2 %
Driftsresultat				2 900 000	648 650	-2 251 350	-77,6 %
Rente- og annen finansinntekt							
Rente- og annen finanskostnad				50 000	135 800	+85 800	+171,6 %
Ordinært resultat før skattekostnad				2 850 000	512 850	-2 337 150	-82,0 %
Skattekostnad				798 000	143 598	-654 402	-82,0 %
Ordinært resultat				2 052 000	369 252	-1 682 748	-82,0 %
Ekstraordinær inntekt							
Ekstraordinær kostnad							
Skattekostnad på ekstraordinært resultat							
Årsresultat				2 052 000	369 252	-1 682 748	-82,0 %

Balanse							
Eiendeler							
Anleggsmidler							
Tomter, bygninger og annen fast eiendom							
Maskiner og anlegg							
Driftsløsøre, inventar, verktøy m.v				880 000	880 000		
Sum anleggsmidler				880 000	880 000		
Omløpsmidler							
Varer		20 dager		722 000	1 513 580	+791 580	+109,6 %
Kundefordringer		20 dager		1 875 000	1 990 460	+115 460	+6,2 %
Andre fordringer							
Bankinnskudd, kontanter o.l				1 500 000	1 296 100	-203 900	-13,6 %
Sum omløpsmidler				4 097 000	4 800 140	+703 140	+17,2 %
Sum eiendeler				4 977 000	5 680 140	+703 140	+14,1 %
Egenkapital og gjeld							
Egenkapital				2 374 000	1 369 250	-1 004 750	-42,3 %
Langsiktig gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner				600 000	650 000	+50 000	+8,3 %
Øvrig langsiktig gjeld							
Sum langsiktig gjeld				600 000	650 000	+50 000	+8,3 %
Kortsiktig gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner (kassekreditt m.v)				400 000	800 890	+400 890	+100,2 %
Leverandørgjeld		20 dager		903 000	1 690 000	+787 000	+87,2 %
Betalbar skatt							
Skyldige offentlige avgifter							
Utbytte							
Annen kortsiktig gjeld				700 000	1 170 000	+470 000	+67,1 %
Sum kortsiktig gjeld				2 003 000	3 660 890	+1 657 890	+82,8 %
Sum egenkapital og gjeld				4 977 000	5 680 140	+703 140	+14,1 %

Nøkkeltall	Egenkapital- rentabilitet	Totalkapital- rentabilitet	Likviditets- grad 1	Likviditets- grad 2	Gj. snittlig lagringstid
Regnskap					
Budsjett 2018	120,1 %	58,3 %	204,5 %	168,5 %	20 dager
Regnskap 2019	37,5 %	11,4 %	131,1 %	89,8 %	45 dager

Nøkkeltall	Gj. sn. kred. tid kunder	Gj. sn. kred. tid leverand.	Egenkapital prosent	Arbeids- kapital	Langs. kap/ AN + 1/2 VL
Regnskap					
Budsjett 2018	20 dager	20 dager	47,7 %	2 094 000	239,6 %
Regnskap 2019	24 dager	40 dager	24,1 %	1 139 250	123,4 %

Inntjening/rentabilitet

Salgsinntektene er 10 % lavere enn fjoråret, mens kostnadene bare er 2 % lavere.

Dette fører til at resultatet er 80 % svakere enn fjoråret. Egenkapital- og totalkapitalrentabiliteten er likevel tilfredsstillende ut fra generelle krav.

Betalingsevne/likviditet

Betalingsevnen er svært mye svakere enn fjoråret, men bedriften har fortsatt en positiv likviditet. Likviditetsgrad 2 er imidlertid under kravet til god likviditet. Den gjennomsnittlige lagringstiden er relativt høy, 45 dager. Relativt lang kredittid til kunder gjør at forholdet LAGRINGSTID + KREDITTID TIL KUNDER blir ”feil” i forhold til KREDITTID FRA LEVERANDØRER (45 dg + 24 dg = 69 dager mot 40 dager til leverandørene). Bedriften må finansiere 29 dager selv. Dette er et forhold bedriften må se nærmere på. Den lange kredittiden til kundene kan skyldes at mange av kundene er kommuner, fylkeskommune eller store bedrifter som ofte dikterer kredittiden.

Soliditet

Soliditet betyr evne til å tåle tap. Vi ser som regel på egenkapitalandelen. Selskapet sin egenkapitalprosent er lavere enn fjoråret pga lavere overskudd. Bedriften hadde en

egenkapitalprosent på 24,1 % i 2018. Gjennomsnittet i Norge er ca. 30 %. I tillegg har forholdet mellom langsiktig kapital og anleggsmidler blitt forverret fra fjorårets 203,3 % til oppnådde 123,4 %. Kravet her er min. 100 %. Bedriften har brukbar soliditet selv om den er vesentlig svakere enn fjoråret.

Finansiering

Finansiering betyr å skaffe penger. Det fins flere nøkkeltall for dette. Her har vi regnet ut et som viser i hvilken grad bedriften har brukt langsiktig kapital til å finansiere anleggsmidler dvs. biler, inventar og lignende. Dette tallet er bra 123,4 %. Kravet er mer enn 100 %.

Oppgave 5:

- e) Norges Bank styrer etter et inflasjonsmål. Et alternativt nominelt anker er et fastvalutakurssystem. Drøft fordeler og ulemper ved at Norges Bank alternativt hadde inrettet sin pengepolitikk mot en fastkurs mot Euro.

Et valutakursmål kan fungere enten ved at myndighetene legger pengepolitikken opp mot en fastkurs eller en stabil valutakurs. Fordelene er som regel større når en det er en fastkurs siden den er en mer sikker verdi. Kan kort nevne tre fordeler med valutakursmål. Den første er at valutakurser er relativt lett å observere, noe som gjør at det er lett å kontrollere om myndighetene har lyktes i sin pengepolitikk. Den andre fordel er at valutakursen er at den er relativt lett å påvirke for sentralbanken, noe som medfører at avvik fra valutakursen lett kan justeres. Til slutt gir fastkurs mer stabile rammevilkår for utenrikssektoren.

Et valutakursmål kan også ha en rekke ulemper knyttet til seg, kan kort nevne to av disse. For det første har ikke land med fastkurs en uavhengig pengepolitikk siden denne må brukes til å forsvare valutaens verdi. Mangelen på uavhengighet gjør at en takler asymmetriske sjokk dårligere siden en må følge rentenivået i utlandet. Ved å følge rentenivået i utlandet kan det lede til at landet fører en prosyklisk politikk, altså setter en for lav rente i oppgangskonjunkturer og en for høy rente i nedgangskonjunkturer. For det andre er fastkurs utsatt for spekulasjonsangrep. Slike angrep kan gjøre det vanskelig å forsvare en valutakurs i nedgangstider, noe som kan svekke troverdigheten til landets pengepolitikk.

- f) Forklar hva som menes med Norges Banks styringsrente, og hva som menes med rentekorridoren.

Styringsrenten er Norges Banks foliorente overfor bankene. Rentekorridoren er forskjellen mellom utlåns- og innskuddsrente.

- g) Forklar hva som menes med NIBOR-renten.

Dette er pengemarkedsrenten i Norge. Beregnes som utenlandsrente, pluss terminpremie.

h) Forklar hva som menes med pengemarkedskurven.

Dette er en kurve som viser hvordan pengemarkedsrenter med ulik løpetid henger sammen.

e) Hva menes med sentralbankens rentebane?

En referansebane for styringsrenten har for sentralbankens kommunikasjon av pengepolitikken. Ved å presentere en preferert rentebane, ønsker Norges Bank å styre markedsaktørenes forventninger til den fremtidige renteutviklingen.

I Norge har vi hatt nesten sammenhengende vekst i boligprisene siden 1993. I de senere årene har det vært en del diskusjon om hvorvidt det har bygget seg opp en boligprisboble, eller om veksten kan forklares ved såkalte fundamentale faktorer.

f) Hva menes med en boligprisboble og hvilke faktorer anses gjerne for å være fundamentale faktorer når det gjelder å forklare utviklingen i boligprisene?

Det som ofte forstås med en boligprisboble er en prising av boliger som ligger over dens fundamentale verdi. Det er mange faktorer som kan tenkes å påvirke boligprisers fundamentale verdi som (i) Inntekt; (ii) Rente; (iii) Befolkningsvekst/Urbaniseringsgrad; (iv) Kvaliteten på boligen; og (v) Arbeidsledigheten.